

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. iij. A quo fieri possit ens rationis, & per quam actionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

18 Philosophiæ Peripateticæ Liber I.

Secunda est: Esse cognitum habet totum esse obiectivum in intellectu, seu est tantum obiectivum in intellectu. Prima vera est, altera verò falsa, quia est esse subiectivum ac intrinsecum in intellectu. In argumento igitur quod proponitur, probatur quod esse cognitum, est tantum esse obiectivum in intellectu, quod nemo negat; sed non probatur quod esse cognitum habeat tantum esse in intellectu obiectivum, seu sit tantum obiectivum in intellectu, quod est falsum, & non probatur. Vnde facile conceditur totum argumentum, cuius conclusio est: Ergo esse cognitum est tantum esse obiectivum in intellectu; negaretur autem si diceret, est esse tantum obiectivum in intellectu.

Instantia.

Instabis: res cognita ut cognita est tantum obiectivum in intellectu; ergo ut cognita est ens rationis.

Resp. negando consequentiam, quia ut aliquid sit ens rationis non satis est quod sit tantum obiectivum in intellectu, pro ut res cognita reduplicativè sumpta, sed oportet ut etiam pro ut sumpta specificativè sit obiectivum tantum in intellectu; quamvis ergo res reduplicativè ut cognita, sit tantum obiectivum in intellectu, non sequitur tamen quod sit ens rationis.

Tertia obiectio.

Obiicitur tertio. Illud est ens rationis cuius totum esse dependet ab intellectu; esse cognitum, esse subiectum, esse prædicatum omnino pendet ab intellectu: ergo illa sunt entia rationis.

Resp. negando maiorem, multa enim realia sunt, quæ omnino pendunt ab intellectu, ut sunt sunt cognitiones: ad ens autem rationis requiritur ut sit ens fictum ab intellectu, id est ut pendeat ab intellectu aliquid fingente, ut dixi: denominatio ergo cogniti realis est, & tamen convenire potest chimæ, quia denominatio realis extrinseca convenire potest enti rationis, non denominatio intrinseca.

SECTIO III.

A quo fieri possit ens rationis: & per quam actionem.

ENS rationis cum non habeat esse reale, sed esse fictum, sic non potest habere causam à qua fiat per veram actionem, sed à qua fiat per fictionem. Primum ergo queritur utrum intellectus divinus facere possit ens rationis, deinde quam potentiam Angeli vel hominis illud faciant.

§. I.

Utrum divinus intellectus facere possit ens rationis.

Affertio bimembris.

DEO primum, intellectum divinum non facere ullum ens rationis, tamen reverà illud verè cognoscat speculativè, non autem practicè.

Prima pars negans fieri à Deo ens rationis.

Primum partem cum S. Thoma tenent Suarez, Vasques, & alij communiter: negant Arrubal, Albertinus, & pauci alij. Ratio tamen contra istos est, quia operationem habere quæ sit representatio difformis obiecto, est aliqua imperfectio: sed qui apprehendit non ens per modum entis habet representationem difformem rei representatæ ut est in se: ergo apprehendere non ens per modum entis est imperfectio, quæ proinde non convenit Deo. Minor videtur esse nota ex terminis, probatur maior: habere falsitatem imperfectio est, sed habere operationem difformem rei representatæ, est habere falsitatem aliquam, saltem incomplexam: ergo habere operationem difformem rei representatæ imperfectio est.

tem aliquam, saltem incomplexam: ergo habere operationem difformem rei representatæ imperfectio est.

Deinde illa non est prima & summa veritas quæ maior nulla potest excogitari, quæ veritatem non habet in omnibus suis operationibus, saltem iis quæ sunt simplices apprehensiones; illa enim veritas quæ veritas est tum in prima apprehensione, tum in iudicio, est maior eâ, quæ in solo iudicio est veritas. Deus est prima & summa veritas: ergo veritas est tum in prima operatione, tum in iudicio; si tamen in Deo est prima apprehensio, quod mox videro.

Denique Deus non potest facere ens rationis nisi per primam apprehensionem, vel per iudicium: neutrum facere potest, prima enim apprehensio, cum imperfecta sit, Deo convenire non potest. Iudicium autem haberet falsum si iudicaret faciendo ens rationis. Imò ens rationis tunc efficitur, cum id quod non est, iudicatur ac si esset: Deus non potest concipere id, quod non est, ac si esset: ergo facere non potest ens rationis.

Secundam partem quæ asserit speculativè cognosci à Deo ens rationis, tenent Molina, Suarez, Auerla, Hurtadus: negat acriter Vasques 1. p. disp. 118. Antequam probetur

Observa dupliciter ens rationis cognosci: primum speculativè, secundò practicè. Tunc speculativè cognoscitur cum cognoscitur ut factum, vel ut factibile ab alio, cum cogito v. g. te cogitare chimæram. In actu item signato cognoscitur cum cognoscitur aliquid esse fictum, ut si dicam, *Chimæra est ens fictum*. Tunc practicè, ac in actu exercito cognoscitur ens rationis, quando id quod non est concipitur tanquam ens reale sine ordine ad aliam ullam conditionem, quæ hoc finxerit, & hoc est facere ens rationis, cum propriè sit fingere. Dixi ergo ens rationis tamen posteriori hoc modo non cognoscatur à Deo, cognosci tamen priori modo.

Ratio est, quia cognoscere speculativè tantum & in actu signato ens rationis non est illud facere, quod probatur, quia tunc non fit ens rationis quando nihil fingitur, sed cognoscere ens rationis speculativè, id est ut ab alio factum, non est excogitare illud, & fingere, tunc enim nihil fingitur quando omnia cogitantur ut reverà sunt, qui autem cognoscit ens rationis à me factum, vel qui cognoscit ens rationis esse aliquid fictum, cognoscit res ut reverà sunt: ergo nihil fingit. Confirmatur; sicut enim ille qui cognoscit aliam mentiri, aut falli, non propterea mentitur aut fallitur, ita qui cognoscit alium discurre, non discurret.

Deinde certum est nullam esse cogitationem creatam quæ à Deo non cognoscatur, & ad quam non concurrat: ergo Deus cognoscit eas omnes cognitiones quibus sunt à nobis entia rationis: sed implicat cognosci cognitiones illas omnes à Deo, quin cognoscantur entia rationis: ergo cognoscitur à Deo ens rationis. Minor certa est, quia cognitio pendet essentialiter ab obiecto ad quod terminatur, neque nominari aut cognosci potest sine illo.

Obiicitur primum, videri omnino quod facere ens rationis perfectio est intellectus, quæ propterea negari non debet perfectissimo intellectui divino. Sicut enim pictor ille qui pingere potest entia possibile, & impossibilia perfectior est illo, qui pingere non potest nisi possibile, ita & intellectus. Deinde multa sunt in Deo relationes rationis ad creaturas, v. g. scientia, decreta libera, &c. quæ omnia sine dubio Deus cognoscit.

Resp.

Altera ratio.

Tertia probatio.

Cognoscitur Deus entia rationis.

Duobus modis ens rationis cognoscitur.

Probatio secundæ partis.

Prima obiectio.

Resp. negando quod facere ens rationis perfectio sit intellectus: de picture autem dispar ratio est, quia ille qui pingit impossibilia, non habet necessariò in se ipso ullam falsam operationem, cum non repræsentet impossibile ut impossibile, sed tantum secundum figuram externam, secundum quam est possibile. Intellectus autem faciens ens rationis falsam in se ipso habet operationem. Nego ullam esse in Deo relationem rationis, sed illam finguntur à nobis esse in Deo, quatenus sine illis concipi nequeunt à nobis ea quæ sunt in Deo. Deus autem sine relatione rationis illa cognoscit.

Secunda obiectio.

Obiicitur secundò, totum fieri & totum esse entis rationis non est nisi cognosci: ergo si Deus cognoscit ens rationis, illud etiam facit. Neque satis est dicere, quod fieri entis rationis est cognosci practice, non autem cognosci speculative, quo tamen duntaxat modo Deus illud cognoscit. Contra enim in isto primò. Per illam cognitionem fit ens rationis, per quam ens rationis est obiectivè in intellectu: per illam cognitionem speculative ens rationis est speculative in diuino intellectu: ergo illa sufficit ut fiat ens rationis à Deo. Deinde fieri entis rationis est non ens obici per modum entis: Deus cognoscendo ens rationis per respectum ad creatam cognitionem, obicit sibi non ens per modum entis: ergo per illam cognitionem facit ens rationis. Denique tunc ab intellectu fit ens rationis, quando illud accipit esse ab intellectu tanquam ab integra causa: sed per cognitionem illam speculative Dei, ens rationis accipit esse ab intellectu diuino tanquam ab integra causa; si enim intellectus creatus ad illud non concurrat proptèr est in intellectu diuino, ens rationis pendet à diuino intellectu tanquam ab integra causa: intellectus creatus non concurrat ad ens rationis proptèr est in intellectu diuino: ergo ens rationis tunc à Deo pendet tanquam ab integra causa. Imò si Deus cognoscit ens rationis factum ab intellectu creato, cognoscit illud ab æterno antequam ullus intellectus illud faciat: ergo ex se illi tribuit esse obiectivum, quod est illud facere.

Resp. verum esse quod fieri entis rationis non est nisi cognosci secundariò & speculative tantum, id est cognosci ut iam ab alio factum. Ad primam autem instantiam, quod per cognitionem speculative & secundariam ens rationis habet esse obiectivè secundariò tantum, quod non sufficit ad ens rationis, cuius esse est esse in intellectu obiectivè, sed primariò, alioqui non est factum. Ad secundam instantiam similis est responsio, fieri enim entis rationis est non ens obici per modum entis, primariò & practice, concedo; secundariò & speculative nego. Ad tertiam distingo illam propositionem: intellectus creatus non concurrat ad ens rationis, proptèr est in diuino intellectu, non concurrat ex parte illius obiecti, nego; non concurrat ex parte ipsius diuinæ intellectus, concedo. Id est intellectus creatus non efficit actum, quo Deus cognoscit ens rationis, sed efficit obiectum illius actus, quod Deus cognoscit ab æterno, ut factibile à creatura, neque tamen facit: sicut cognoscit omnia mendacia, quæ dicitur Petrus, neque tamen mentitur.

Tertia obiectio.

Obiicitur tertio, ens illud rationis proptèr cognitum à Deo, vel est ens reale, vel est ens rationis, nihil enim esse potest medium. Non primum, quia sic chimæra esset ens reale: ergo secundum, & sic fit à Deo ens rationis.

Resp. ens illud rationis proptèr cognitum à Deo esse reuerà ens rationis factum fictum à creatura,

A non autem à Deo qui secundariò illud cognoscens, non illud facit, sed accipit factum à creatura; sicut quando Deus cognoscit tuum mendacium, vel tuum errorem, mendacium illud & error sunt verè mendacium & error in diuino intellectu, sed non mentitur Deus nec errat, quia cognoscit errorem ut factum ab altero. Denique fateor Deum habere posse conceptum rei falsæ, vel impossibilis independentem ab intellectu creato, quia ille simplex est dissensus, & Deus tunc nihil fingit: faciendo autem ens rationis aliquid fingeret.

§. II.

Quenam potentia Angeli, vel hominis facere possint ens rationis.

B Deo secundò. Solus intellectus, tum angelicus, tum humanus facere potest ens rationis, non autem voluntas, neque ullus sensus externus, vel internus, qui dicitur imaginatio. Quatuor partes conclusio habet, breuiter probandas.

Assertio quadriparsita.

Primò enim quod humanus intellectus officina sit, in qua cudentur entia rationis, experientia optima probatio est; ille enim non ens concipit ad modum entis, impossibile per modum entis, & obicit sibi omnis generis spectra, & monstra. De intellectu angelico video dubitari à quibusdam Theologis, sed immeritò, quia nulla est ratio propter quam angelicæ operationes non possint esse falsæ, atque adeò entia rationis.

C Secundò, de sensu externo constans omnium sententia est, quod nullum ab eo fiat ens rationis, quia illa potentia non fingit ens rationis, quæ debet recipere ab eo species, antequam attingat obiectum: sensus externus nihil planè percipit, quin acceperit species ab obiecto: ergo non facit ens rationis. Adde quod ens rationis, ut dixi, est aliquid quod fieri etiam ab ipso Deo non potest: sensus nihil percipit, quod fieri à Deo nequeat, imò & quod factum non sit.

Sensus externus non facit ens rationis.

Tertio fieri ens rationis ab imaginatione docet. Nec imaginatio Suarez *disp. 54. sect. 2.* sed immeritò, quia nihil natio. Obiicitur imaginationi quod possibile non sit, atque adeò reale. Probatur, nam si montem aureum phantasia sibi repræsentet, ille factibilis à Deo est; si chimæram aut hircoceruum, sunt entia possible proptèr obiciuntur phantasiæ, quæ non attingit nisi figuram externam, compositionem substantialem essentiarum totalium solus attingit intellectus. Certum autem est fieri posse à Deo animal figuram externam habens leonis, draconis & capræ, cum sæpè visa sint monstra figuram habentia partim hominis, partim bruti.

Quarto fabricari à voluntate entia rationis voluit Scotus *in primam disp. 45. quest. unica*, quem sequitur Herice *disp. 8. cap. 1.* Sententia communis hoc meritò negat, quia illa potentia non fingit entia rationis, quæ supponit suum obiectum; nam esse totum entis rationis est concipi, & cognosci: potentia ergo illa quæ supponit obiectum, non illud fingit: voluntas supponit obiectum suum, quia nunquam fertur in incognitum: ergo voluntas non facit ens rationis.

Nec voluntas.

E Obiicitur primò, sensus externus, v.g. oculus, videt tenebras per modum nigredinis; quod est facere ens rationis, cum illud fiat ab intellectu eo ipso quòd eo modo apprehendit tenebras. Deinde fallitur sæpè oculus videndo procul rotundam turrim, quæ quadrata est; faculum fractum, qui est integer; colores in iride, qui nulli sunt. Denique illa

Prima dubitatio pro sensu externo.

illo potentia non supponit obiectum suum, sed illud fingit, quæ percipit illud aliter quàm sit: sensus apprehendit sæpe obiectum suum aliter quàm sit: ergo non illud supponit.

Resp. negando quod oculus tenebras videat per modum nigredinis, sed eo ipso quod nihil oculus videt, intellectus tenebras apprehendit quasi nigredinem, proindeque tunc non fit ens rationis ab oculo, sed ab intellectu. Verum est sæpe decipi oculos cognoscendo aliquid factibile à Deo, sed nego illum falli cognoscendo simpliciter impossibile per modum entis, quod tamen ad ens rationis exigitur. Sensus ergo externus reuerà decipitur, & licet supponat obiectum suum à quo fecit suas accipiat, non supponit tamen illud eo modo quo percipit, vnde non sequitur quod faciat ens rationis.

Obiicitur secundo, imaginatio reuerà fingit, si percipit res aliter quàm sunt; percipit autem res aliter quàm sunt: ergo fingit. Imò tunc imaginatio fingit, quando percipit negationes, quia illas concipit vt aliquid posituum; percipit autem negationem: ergo facit ens rationis.

Resp. imaginationem concipere rem aliter quàm sit, sed nego id sufficere ad ens rationis, nisi concipiatur ens omnino impossibile, quod imaginatio non facit. Negationes nullus sensus percipere potest actu aliquo posituum, sed tantum percipit subiectum, non percepta in eo forma, v. g. cognoscitur Petrus non percepta in eo loquutione, vbi nihil est fictum.

Obiicitur tertio, voluntas æquè facit ens rationis, & æquè fingit ac intellectus, quando fertur in bonum apparens & impossibile; quod probatur. Intellectus format ens rationis quando apprehendit ens impossibile, affigendo illi rationem entis; sed voluntas appetit malum & impossibile addendo illi rationem boni & possibilis: ergo æquè facit ens rationis. Deinde illa potentia facit ens rationis, quæ ordinat ad aliud id, quod non est ordinatum; voluntas hoc facit, Deum peccator ad se ipsum ordinat: ergo, &c. Denique intellectus facit ens rationis per secundam, & tertiam mentis operationem quæ supponunt primam operationem: ergo voluntas facere potest ens rationis, quamuis supponat actum intellectus.

Resp. verum quidem esse, quod voluntas fertur in malum sub ratione boni, & in impossibile sub ratione possibilis apprehensum; sed nego illam facere tamen propterea ens rationis, quod supponit factum ab intellectu. Vnde ad formam argumenti conceditur illa propositio: Intellectus facit ens rationis dum apprehendit ens impossibile affigendo illi rationem entis. Negatur verò minor: Voluntas appetit malum addendo illi rationem boni. Non enim voluntas est quæ addit rationem boni, sed supponit eam ab intellectu additam. Deinde nego etiam quod voluntas ordinet vnum ad aliud ad quod non est ordinatum, solus enim intellectus est qui ordinat, quia ille solus est, qui ordinem voluntati proponit. Denique disparitas inter intellectum & voluntatem est, quia secunda & tertia mentis operatio supponunt quidem primam, sed aliquid illi postea superaddunt, & aliquid fingunt quod prima non finxerat: at verò voluntas supponit totum suum obiectum fictum ab intellectu, sed non addit, neque fingit aliquid.

Obiicitur quarto. Fabricari ens rationis vel est imperfectio, vel est perfectio. Si primum: ergo minus conuenit intellectui potentia perfectissimæ, quàm sensibus & voluntati. Si est perfectio, negari non debet Deo.

ma, quàm sensibus & voluntati. Si est perfectio, negari non debet Deo.

Resp. eodem argumento posse probari, quod bruta discunt; si enim perfectio est, magis Deo conuenit; si est imperfectio, magis conuenit brutis quàm homini. Nego igitur illam partem: Si facere ens rationis est imperfectio, minus conuenit intellectui potentia perfectissimæ, quàm sensibus, quia ex maiori aliqua limitatione oritur vt voluntas & sensus facere non possint ens rationis, quod facere potest intellectus. Quia hæc est perfectio secundum quid quando oritur ex limitatione potentia, imperfectio autem simpliciter quando oritur ex defectu veritatis. Vnde illa est imperfectio in Deo, qui non esset prima veritas.

S. III.

Per quam actionem fiat ens rationis.

Ille est sine dubio intellectus, cum solus intellectus faciat ens rationis, quod solum habet esse obiectiue in intellectu. Non est autem opus vt omnis actio realis terminum extrinsecum realem habeat; terminus autem intrinsecus actionis est qualitas realis. Quando dicitur quod obiectum semper specificat actionem, significatur quod actiones semper diuersæ sunt speciei, quando habent diuersa obiecta; non significatur, quod actio sit in eadem specie, in qua est obiectum.

Difficultas igitur solum esse potest, vtum per primam mentis operationem, & per solam etiam præcisionem intellectus fieri possit ens rationis.

Dico tertio, per primam mentis operationem fieri posse verum ens rationis, non autem per solam præcisionem, quæ concipit vnum non conceptio alio quod est coniunctum cum illo.

Primæ partis, quam negat aliqui cum Hurtado, ratio est, quia vno exteriorum impossibilium, v. g. vno trium essentiarum impossibilium in chinzara, per primam apprehensionem cognosci potest, illa verò est ens rationis. Imò volentes concipere aliquid obiectum sicuti est, apprehendimus tamen illud aliter quàm sit, v. g. Deum volentes apprehendere, senem imaginantur; hoc autem sine dubio est fingere.

Dico quarto, per solam præcisionem intellectus non fieri ens rationis. Ita fusiùs demonstro disp. vltima Metaphysica, probans realitatem vniuersalem. Nunc breuiter.

Ratio sit, quia illa cognitio non facit ens rationis cuius totum obiectum est reale, non autem fictum: præcisio huiusmodi est, cum enim cogitatur animal, non cogitato rationali, quod ei coniunctum, obiectum illud est animal quod non est ens fictum, sed vere reale. Verum est, quod si cogitarem animal esse solum à parte rei sine vllis differentiis contrahentibus, fingerem aliquid impossibile; cum autem cogito animal non cogitatis iis cum quibus coniunctum est, nihil cogito, quod non sit verum & reale: ergo præcisio pura non facit ens rationis. Confirmatur euidenter, quia sequeretur alioqui, nullam vnquam esse posse cognitionem humanam, quæ non faciat ens rationis, cum nulla omnino sit, quæ attingat omnes formalitates identificatas obiecto quod cogitatur, vt patebit ex Metaphysica.

Obiicitur primo. Ens rationis non fit sine aliqua falsitate: in apprehensione simplici non est falsitas: ergo per simplicem apprehensionem non fit ens rationis. Deinde fingere est attribuire vnum alteri,

Ille est intellectus.

Per primam operationem fit vniuersale.

Non fit per præcisionem solam.

Prima obiectio.

Disp. II. Quæst. II. de Vniuers. & Prædicab. 21

alteri: simplex apprehensio non attribuit vnum alteri: ergo non fingit.

Resp. ad ens rationis non requiri falsitatem complexam, sed sufficere incomplexam, cuius capacem esse primam apprehensionem, dicam *disp. 3.* Deinde nego quod fingere sit attribuire vnum alteri, sufficit enim quod cogitetur aliquid impossibile, v.g. cum cogito chimæram, simpliciter illam apprehendendo, nihil tribuo alteri, & tamen fingo.

Secunda obiectio.

Obicitur secundò, si sit ens rationis per primam apprehensionem, illud sit etiam per præcisionem, v.g. cum cogito animal non cogitatio rationali, sine quo tamen esse non potest. Dixi autem fieri ens rationis per primam apprehensionem: ergo sit etiam per præcisionem. Confirmatur primò. Per præcisionem concipitur obiectum aliter quam sit: ergo per eam aliquid fingitur. Confirmatur secundò. Illud ens est fictum, quod nec est, nec esse potest: rationale nec est sine animali, nec esse potest: ergo est ens fictum.

Resp. fieri ens rationis per primam apprehensionem cum cogitur aliquid quod nec est, nec esse potest; quando autem totum quod cogitur est reale, tunc nego fieri ens rationis per simplicem apprehensionem, unde nec sit per puram præcisionem, cuius totum obiectum reale est. Ad primam confirm. Resp. posse duobus modis concipi aliquid aliter, quàm sit: primò, non cogitando totum quod est, vt cum cogito rationale non cogitatio animali, quod ei coniunctum est: secundò, cogitando aliquid quod nec est, nec potest esse, vt si cogitem rationale esse sine animali. Quoties primo modo aliquid cogitur aliter, quàm sit, nihil fingitur, neque sit ens rationis. Quando cogitur res aliter quàm sit, fit reuerà ens rationis. Per præcisionem puram res cogitur aliter quàm sit non cogitando totum id quod est; sed non cogitur aliquid quod non sit, nisi esset præcisio negatiua, quâ diceret esse rationale sine animali; hæc enim fictio esset, & ens rationis. Ad secundam confirm. distinguo illam minorem: sed rationale nec est, nec esse potest à parte rei sine animali coniuncto realiter, concedo; sine animali coniuncto per intellectum, nego. Animal enim quod cogitur non cogitatio rationali, est verè reale & à parte rei sine animali cogitatio per intellectum, & idè est verè reale. Neque valet illa instantia. Illud est ens rationis quod est tantum per intellectum: hoc, inquam, falsum est; nam operationes non sunt nisi per intellectum, & tamen reales sunt. Ad hoc ergo vt aliquid sit ens rationis requiritur vt sit tantum per intellectum fingentem aliquid impossibile. Sed hoc clarius erit ex *disp. 3. Metaph.* citata.

A causas, proprietates vniuersalium. Quam ego totam controuersiam plenè trado in Metaphysica cum Philosopho. Hic autem quæ traduntur à Porphyrio de vniuersalibus, & prædicabilibus in specie sigillatim persequens, primùm agor de numero eorum, deinde sigillatim venio ad genus, speciem, differentiam, proprium, & accidens.

SECTIO I.

Quid & quomplex sit vniuersale, ac prædicabile.

Certum est primò, vniuersale rectè definiri, *Est* *Definitio* *Vniuersale* *quod aptum inesse multis*, id est ens indiuisibile, diuisibile tamen in multa, in quibus multiplicetur; idè Deus non est vniuersalis, quia licet plures in Deo sint personæ, participantibus Dei naturam, in iis tamen natura illa non multiplicatur. Duo ergo sunt in vniuersali maxime mirabilia, vnitatis, & pluralitatis; sed illa est actualis, altera est solum potentialis. Implicat quidem aliquid esse vnum actu, & actu multa; sed est tamen difficile intelligere aliquid quod sit vnum actu, & possit esse multa, quæ adæquatè idem sunt cum eo quod diuidi videtur in multa; & hic est implicatissimus nodus de existentia ipsius vniuersalis, vtrum sit actu à parte rei, an verò tantum per operationem intellectus, & quænam illa sit operatio, dans existentiam obiectinam naturæ, quæ habeat vnitatem, & tamen aptitudinem vt sit in pluribus; naturam aliquam quæ indiuisa sit, & tamen sit verè natura Petri, Pauli, Ioannis, imò omnium hominum, qui sunt reuerà plures. Hic est (inquam) nodus quem soluendum remitto in Metaphysicam. Nunc autem placet ita circa illum ludere cum Tyronibus Logicis.

Eximium in mole ludentis naturæ miraculum, sed arcanum coronatæ rationis, & triumphalis intelligentiæ simulacrum, *Pandiam* (narrat Cassiodorus) vnum omnes lapillos, thesaurum in puncto, pretium totius Indię in vno annulo. In illa se gemma vnus fulgor variae lucis multiplici repercussione commiscens, fulgurat in adamantem, rubescit in carbunculum, in chrysolitum cyaneo candore flauescit. In hac & plura vides, quàm videre te posse scias, & falleris, nisi falli velis. Illam verè prædicas esse vnam, & mentiri times; multiplicem appellas, & volens deciperis; cum venetam aspicias, smaragdum vocas, & negas; cum blatteam, topazium dicis, & refugis: cum prasinam, chrysopasum existimas & reclamas, aduersarius tibi ipsi, tanto gemmarum copia ditior, quod in pluribus vnam habes, & in vna omnes.

*Pandias la-
pillis vnus
& plures, ex
Cassiodoro.*

Verum animorum ludibria illa sunt, non diuitiarum oculorum; vna in pluribus *Pandia*, & in vna plures: nisi naturas vniuersales in lapillo æmulari natura voluit, quas in scriniis suis inuenire nequaquam potuit. Naturas, inquam, vniuersales, sigilla gemmea rerum omnium, vertiles mundos, simulacra vera & picta, umbras omnicoles, sic vnas vt sint omnia indiuidua, sic plura vt nec communicabilitatem auferat vnitatis, nec vnitatem diffundat ex vno refusa pluralitas: vniuersum in puncto, rerum essentia sine rebus, ipsamet singularetia tota sine se ipsis; extra se posita, nec diuisa; vnum in pluribus.

*Imago vni-
uersalitatis.*

Quaritur omnicoles huiusmodi gemmas fatigata iamdiu humana ratio, & qui parturit intra se ipsum vniuersalia intellectus, illa extra se ipsum auhelus exquirat; quod facit intra se ipsum, habere

*Fit per in-
tellectum
vniuersale.*

QVÆSTIO II.

De Vniuersalibus, & Prædicabilibus.

PVdit me in hoc Philosophiæ veluti propileo, primoque vestibulo, rudioribus statim Tyronum ingeniis quæstionem de vniuersalibus in genere vnam omnium obscurissimam, & difficillimam statim obicere, veritusque sum ne ab ineundo studio Philosophiæ eos abstererem, si ipso in aditu reperissent spectra formalitatum, præcisionum, distinctionum rationis ratiocinantis aut ratiocinatæ, aliaque huiusmodi per intellectum fabricata & excogitata ad explicandam naturam,

E